

DISINFO BRIEF

DFC INFO

Pet godina Digitalnog forenzičkog centra

Konferencija povodom 5 godina rada Digitalnog forenzičkog centra održana je 14. septembra 2023. godine. Na konferenciji **JE SUMIRANO** pet godina rada i istaknuta uloga i značaj Digitalnog forenzičkog centra koji je osnovan sa jasnom misijom, a to je zaštita demokratije i evroatlantskog puta. DFC je kroz dubinske studije i analize nastojao da daje sveobuhvatan uvid u načine na koje se pokušava oblikovati i dezinformisati javno mnjenje. Konferencija je obuhvatila i dva panela. Prvi panel se odnosio na (Dez)informaciono okruženje i jačanje otpornosti na kojem su govorili Milan Jovanović, analitičar DFC, Neđeljko Rudović, direktor Direktorata za medije u Ministarstvu kulture i medija i Daliborka Uljarević, izvršna direktorica Centra za građansko obrazovanje. Na drugom panelu pod nazivom Percepcija stranog uticaja u domaćim i regionalnim medijima govorili su Avdo Avdić, urednik portala Istraga.ba, Boško Jakšić, politički komentator i Nikola Marković, direktor RTV Nikšić.

DISINFO BRIEF

ANALIZA

Sinergija botova i pojedinih medija

Digitalni forenzički centar **IDENTIFIKOVAO JE** dio mreže bot profila čije djelovanje je intenzivirano usljed turbulentne društveno-političke situacije uzrokovane pregovorima oko formiranja 44. vlade Crne Gore. Pojedini mediji sve češće prenose objave sa društvenih mreža, prethodno ne provjeravajući njihovu istinitost i pouzdanost. Tako je 16. septembra 2023. godine, portal **Borba OBJAVIO** tekst pod naslovom *Pojavila se informacija na Fejsbuku: Andrej Milović na dan izbora predlagao da se buše gume Bošnjacima u Rožajama!* (FOTO), u kojem se prenosi Fejsbuk objava navodnog politiko-

loga Vojislava Milanovića. Indikativno je da je ista objava uočena i na Fejsbuk nalozima *Gordana Raičević, Petar Pravilović i Asmir Dautović*, koje je Digitalni forenzički centar **IDENTIFIKOVAO** kao dio mreže bot profila povezanih sa Građanskim pokretom URA, tokom februara 2022. godine. Takođe je indikativno da se navodni politolog Vojislav Milanović ne pominje nigdje sem na portalu *Borba* dva dana uzastopno. Milanović je na Fejsbuku predstavljen kao profesor istorije, politikolog, sportski radnik i zaposleni na Pomorskom fakultetu u Kotoru. Osoba pod imenom Vojislav Milanović nije angažovana niti je u bilo kom svojstvu bila angažovana od strane Pomorskog fakulteta u Kotoru. Na osnovu prethodnog iskustva analize bot naloga sa velikom vjerovatnoćom se može zaključiti da profilna fotografija profila Vojislav Milanović nije autentična i da je zapravo riječ o bot nalogu.

ANALIZA

Humanitarci i(li) ekstremisti

Krajnje desničarske pro-srpske organizacije, u dužem periodu pokušavaju ostvariti istaknutu ulogu u društveno-političkom životu Crne Gore. Njihove aktivnosti posebno su bile vidljive tokom važnih dešavanja u posljednje četiri godine. Osim zbivanja na crnogorskoj političkoj sceni i regionalna dešavanja često su okidač za aktiviranje i djelovanje krajnje desničarskih organizacija i pojedinaca. Nedavna dešavanja na Kosovu su to ponovo pokazala. Dok su na Kosovu napadači optuženi za terorizam, a međunarodna zajednica zatražila njihovo hitno procesuiranje, u određenim nacionalističkim krugovima u Crnoj Gori je kreiran **NARATIV** da su napadači heroji i žrtve. Ključnu ulogu u kreiranju tog narativa ima Srpska pravoslavna crkva (SPC) zajedno

sa krajnje desničarskim organizacijama i pojedincima od kojih se posebno ističe Miholjski zbor. Nakon nedavnih dešavanja na Kosovu na društvenim mrežama pojavio se snimak Zdravka Nišavića, predsjednika Miholjskog zbora u kojem poziva na mobilizaciju stanovništva i veterana, pozivajući ih da ukoliko bude potrebno idu na Kosovo. Ovo se može tumačiti kao nastavak **KAMPANJE** tokom proteklih mjeseci koja je nosila poruku „kad se vojska na Kosovo vrati“. U više gradova u Crnoj Gori, Srbiji, ali i Rusiji osvanuli su grafiti sa tim sloganom. Crna Gora se, u kontekstu regionalne bezbjednosti, ponovo pokazala kao plodno tlo za hibridno djelovanje.

Ključnu ulogu u kreiranju tog narativa ima Srpska pravoslavna crkva (SPC) zajedno sa krajnje desničarskim organizacijama i pojedincima od kojih se posebno ističe Miholjski zbor.

DISINFO BRIEF

ANALIZA

Popis stanovništva Između statistike i politike

Nakon dvije godine odlaganja, zbog zdravstvene i političke krize, u Crnoj Gori će od 1. do 15. novembra 2023. godine biti održan popis stanovništva. Nažalost, popis u Crnoj Gori se ne tretira kao prikupljanje statističkih podataka već se zloupotrebljava u političke svrhe i to ne samo u našoj zemlji, već i u regionu. Nova **ANALIZA** DFC ukazuje na agresivnu kampanju koja se vodi u Crnoj Gori. Iako je Crna Gora Ustavom definisana kao građanska država, pitanje

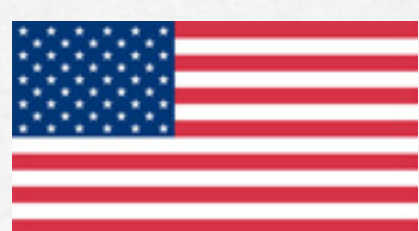
popisa automatski pokreće pitanja nacionalnog, vjerskog i kulturnog (upotreba jezika) opredjeljenja. Zaoštava se retorika političara, pojačavaju se aktivnosti crkvenih velikodostojnika kao i organizacija koje nose nacionalni predznak, a sve to prati agresivna medijska kampanja. Shvatanje popisa kao takmičenja između Crnogoraca i Srba, Bošnjaka i muslimana, kao nadmetanja građanskog i nacionalnog i slično, imaće dugoročne negativne posljedice za crnogorsko društvo.

DFC INFO

Popis na društvenim mrežama

Snažna kampanja povodom najavljenog popisa uočava se i na društvenim mrežama, posebno Fejbuku, platformi koja se najviše koristi u Crnoj Gori. Brojni Fejsbuk entiteti (profili, stranice i grupe) pokušavaju da kroz objave i koordinisano ponašanje plasiraju određene narative i stavove i da na taj način utiču na javno mnjenje i njihovu percepciju. Slogani poput *Ako ne znaš, pitaj đeda*, *Piši se bez straha imenom predaka svojih*, *Budimo ono što su bili naši preci* i *Nije crnogorski ako nije srpski* dijele se putem Fejsbuka sa namjerom da se ljudi podstaknu da se na popisu izjasne kao Srbi, vjernici Srpske pravoslavne crkve i da govore srpskim jezikom, plasirajući narativ da su na prethodnim popisima Srbi bili diskriminirani i nisu mogli slobodno da se izjasne. Kampanju je pokrenuo i prosrpski portal *IN4S* postavljajući video snimke na društvenim mrežama, ali i bilborde u crnogorskim gradovima na kojima piše *Ponosni na svoje srpsko*.

Ovaj projekat finansira Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt departmenta/Vlade SAD.